

सामाजिक कार्यकर्ते / आरटीआय कार्यकर्ते /
व्हिसल ब्लोअर यांना पोलीस संरक्षण
देणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन

गृह विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: सीआरटी-२०१२/प्र.क्र.६९६/पोल-११

जागतिक व्यापार केंद्र, सेंटर-१, ३० वा मजला

कफ परेड, मुंबई-४०० ००५

तारीख: २७ फेब्रुवारी, २०१३

वाचा —

- १) शासन निर्णय क्रमांक: पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांचे परिपत्रक क्र.पोमसं/२१/७२७२/पोलीस संरक्षण/४९/२०१०, दिनांक २०/०१/२०१०
- २) शासन निर्णय क्रमांक: सीआरटी-२०१०/प्र.क्र.६४/पोल-११, दि.०९/०२/२०१०
- ३) शासन निर्णय क्रमांक: सीआरटी-२०१०/प्र.क्र.६४/पोल-११, दि.१५/०२/२०११
- ४) शासन निर्णय क्रमांक: सीआरटी-२०१०/प्र.क्र.६४/पोल-११, दिनांक ०६/०४/२०११,
- ५) शासन निर्णय क्रमांक: सीआरटी-२०१०/प्र.क्र.६४/पोल-११, दि.२२/०९/२०११.

प्रस्तावना —

राज्यातील विविध भागातील सामाजिक कार्यकर्ते / आरटीआय कार्यकर्ते / व्हिसल ब्लोअर यांच्यावर विशिष्ट कामात हितसंबंध गुंतलेल्या समाजकंटकांकडून प्राणघातक हल्ला होण्याच्या घटना घडतात. त्यामुळे अशाच एका प्रकरणाची मा.उच्च न्यायालयाने दखल घेऊन सुमोटो रिट पिटीशन क्रमांक ४६६/२०१० मध्ये वेळोवेळी झालेल्या सुनावणी दरम्यान सदर कार्यकर्त्यांना पोलीस संरक्षण पुरविण्याबाबत शासनास काही सूचना केल्या आहेत. त्या अनुषंगाने यासंदर्भात शासनाच्या वतीने मा.उच्च न्यायालयात शपथपत्र देखील दाखल करण्यात आले आहे. या सर्व परिस्थितीचा विचार

करुन सामाजिक कार्यकर्ते / आरटीआय कार्यकर्ते / व्हिसल ब्लोअर यांना संरक्षण पुरविण्याबाबत सर्वसमावेशक सूचना देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती

शासन निर्णय—

सामाजिक कार्यकर्ते / आरटीआय कार्यकर्ते / व्हिसल ब्लोअर यांना पोलीस संरक्षण पुरविण्याबाबत शासन खालील प्रमाणे निर्देश देत आहे.

१. यासंदर्भात उपरोक्त अनुक्रमांक ३ व ४ येथील शासन निर्णयान्वये गठीत केलेल्या समित्यांची खालील प्रमाणे पुनर्रचना करण्यात येत आहे.

(अ) जिल्हा स्तरावरील समिती.

पोलीस अधीक्षक.....अध्यक्ष

पोलीस उप अधीक्षक .....सदस्य

पोलीस निरीक्षक (स्थानिक गुन्हे शाखा)..... सदस्य

पोलीस निरीक्षक (जिल्हा विशेष शाखा) .....सदस्य.

(ब) पोलीस आयुक्तालय स्तरावरील समिती.

पोलीस आयुक्त/सह आयुक्त ..... अध्यक्ष

सह/अतिरिक्त पोलीस आयुक्त (गुन्हे) .....सदस्य

अतिरिक्त पोलीस आयुक्त /पोलीस उप आयुक्त (विशेष शाखा)....सदस्य

(क) पोलीस मुख्यालय स्तरावरील समिती :-

अपर पोलीस महासंचालक (का. व सु.),

महाराष्ट्र राज्य, मुंबई. ....अध्यक्ष

अपर पोलीस महासंचालक (विशेष अभियान),

महाराष्ट्र राज्य, मुंबई. ....सदस्य

विशेष पोलीस महानिरीक्षक (सुरक्षा),

राज्य गुप्तवार्ता विभाग, मुंबई. ....सदस्य.

२. सामाजिक कार्यकर्ते / आरटीआय कार्यकर्ते / व्हिसल ब्लोअर यांनी त्यांच्याशी संबंधित कार्यक्षेत्रातील पोलीस आयुक्त / पोलीस अधीक्षक यांचेकडे संरक्षण मिळणेबाबत अर्ज करावेत.
३. सदर अर्ज प्राप्त झाल्यानंतर संबंधित पोलीस आयुक्त / पोलीस अधीक्षक अर्जदारास तत्काळ संरक्षण देणे आवश्यक आहे किंवा कसे याबाबतचा निर्णय घेतील व त्यांना त्याप्रमाणे संरक्षण पुरवतील. तथापि, सदर अर्ज “अ/ ब” समितीच्या बैठकीत ठेवण्यात येईल.
४. संबंधित समितीने अर्ज रद्द केला तर अर्जदार यांना पुरविण्यात आलेले संरक्षण तत्काळ काढून घेण्यात येईल. प्रस्तुत संरक्षण मान्य केल्यास, मान्यतेनंतर सदर अर्ज अंतिम मान्यतेसाठी समिती “क” कडे पाठविण्यात येईल.
५. प्रस्तुत अर्जदाराच्या प्रकरणी “क” समितीचा निर्णय होईपर्यन्त संरक्षण कायम राहिल. तथापि, या समितीने संरक्षण नाकारले तर संरक्षण काढून घेण्यात येईल.
६. सदर समित्यांनी संरक्षणास मान्यता देताना त्या संरक्षणाचा अवधी किंवा कशा प्रकारची सुरक्षा पुरवावयाची आहे याचा स्पष्ट उल्लेख संरक्षण मंजुरीच्या आदेशात करावा.
७. समितीने नमूद केलेल्या संरक्षणाचा अवधी पूर्ण होण्याचे १५ दिवस आधी संबंधित पोलीस आयुक्त / पोलीस अधीक्षक यांनी सदर संरक्षण चालू ठेवावे किंवा कसे याबाबतचे अभिप्राय समिती “क” कडे सादर करावेत.
८. सामाजिक कार्यकर्ते / आरटीआय कार्यकर्ते / व्हिसल ब्लोअर यांनी अर्ज केला नाही तथापि, संबंधित पोलीस आयुक्त / पोलीस अधीक्षक यांची संरक्षण आवश्यक आहे अशी धारणा झाल्यास तत्काळ संरक्षण पुरवावे व याबाबतचा प्रस्ताव “अ” / “ब” समितीच्या बैठकी पुढे ठेवावा.
९. सामाजिक कार्यकर्ते / आरटीआय कार्यकर्ते / व्हिसल ब्लोअर हे त्यांना आवश्यक वाटल्यास, “क” समितीकडे देखील परस्पर अर्ज करू शकतील.
१०. “अ”, “ब” व “क” समितीच्या बैठका प्रत्येक महिन्यात दोन वेळा (१५ दिवसांच्या अंतराने) घेण्यात याव्यात.
११. या समितीने दिलेले संरक्षण हे निःशुल्क राहिल.

१२. सामाजिक कार्यकर्ते / आरटीआय कार्यकर्ते / व्हिसल ब्लोअर यांनी केलेल्या अर्जानुसार त्यांना देण्यात आलेल्या धमक्या, आरोप, हल्ले याबाबतची चौकशी तत्काळ सहायक पोलीस आयुक्त / पोलीस उप अधीक्षक यांच्यापेक्षा कमी दर्जा नसलेल्या अधिका-यांनी सर्वोच्च प्राधान्याने करावी.
१३. प्रकरणाची सखोल व निःपक्ष चौकशी जलद गतीने होण्यासाठी नियंत्रक यंत्रणा म्हणून पोलीस मुख्यालयातील समिती "क" वेळोवेळी आढावा घेईल.
१४. मा.न्यायालयाने / मानवी हक्क आयोगाने आदेशीत केल्यास त्यांना आवश्यक ते सहकार्य पुरविण्यात येईल.
१५. यापूर्वी धमक्या, आरोप, हल्ले इत्यादी बाबत केलेली तक्रार सामाजिक कार्यकर्ते / आरटीआय कार्यकर्ते / व्हिसल ब्लोअर यांच्या जिवितास अतिधोका असणा-या व्यक्ती / संस्था यांची माहिती (Data base) प्रत्येक समिती तयार करेल. तसेच संबंधित व्यक्ती / संस्था यांच्या ओळखीबाबत योग्य ती गोपनीयता राखली जाईल.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१३०२२७१२११५५५८२९ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(इ. मु. काझी)

शासनाचे उप सचिव.

प्रत,

१. मा.राज्यपालांचे सचिव
२. मा. मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव

३. मा.उप मुख्यमंत्र्यांचे सचिव
४. सर्व मा.मंत्री / राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव
५. मा.मुख्य सचिव यांचे उप सचिव
६. अपर मुख्य सचिव (गृह) यांचे वरिष्ठ स्वीय सहायक
७. प्रधान सचिव (अ. व सु.), गृह विभाग यांचे स्वीय सहायक
८. प्रधान सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, विधान भवन, मुंबई
९. सचिव (विशेष), गृह विभाग यांचे स्वीय सहायक
- १०.सर्व सह सचिव / उप सचिव / अवर सचिव/ कक्ष अधिकारी, गृह विभाग
- ११.सर्व मंत्रालयीन विभाग
- १२.पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
- १३.अपर पोलीस महासंचालक (का. व सु.), महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
- १४.अपर पोलीस महासंचालक, राज्य गुन्हे अन्वेषण विभाग, पुणे
- १५.अपर पोलीस महासंचालक (कारागृह), महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- १६.विशेष पोलीस महासंचालक (विशेष अभियान), महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
- १७.विशेष पोलीस महानिरीक्षक (सुरक्षा), राज्य गुप्तवार्ता विभाग, मुंबई
- १८.सर्व विशेष पोलीस महानिरीक्षक
- १९.सर्व विभागीय आयुक्त
- २०.सर्व पोलीस आयुक्त / सर्व पोलीस सह आयुक्त / सर्व पोलीस उप आयुक्त
- २१.सर्व पोलीस सह आयुक्त (गुन्हे)
- २२.सर्व अतिरिक्त पोलीस आयुक्त (गुन्हे)
- २३.सर्व अतिरिक्त पोलीस आयुक्त (विशेष शाखा)
- २४.सर्व पोलीस उप आयुक्त (विशेष शाखा)
- २५.सर्व जिल्हाधिकारी

- २६.सर्व जिल्हा पोलीस अधीक्षक / सर्व पोलीस उप अधीक्षक
- २७.महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय (प्रसिध्दीसाठी)
- २८.सर्व पोलीस निरीक्षक (स्थानिक गुन्हे शाखा)
- २९.सर्व पोलीस निरीक्षक (जिल्हा विशेष शाखा)
- ३०.संगणक समन्वयक, गृह विभाग (शासनाच्या संकेतस्थळावर प्रसिध्दीसाठी)
- ३१.निवड नस्ती (पोल-११)